

Tradice a tvorba

V umění, obdobně jako ve filosofii, se projevuje vždycky jednak důraz na význam srozumitelnosti umělcova sdělení, jednak důraz na význam toho důležitého, co umělec (nebo filosof) chce vyslovit a sdělit ostatním. Tam, kde úsilí *něco* sdělit chybí, chybí vlastně vše: umění přestává být uměním a upadá v pouhou dovednost (machu), a filosofie přestává být filosofií a upadá do historismu. Každé umění – a každá filosofie – musí však v něčem navazovat na minulost. To navazování je nezbytné především na těch „nižších“ (nebo druhořadějších) úrovních, zejména pokud jde o prostředky a metody, tedy o techniku, *techné*, dovednosti. Dovednostem je třeba se naučit (od Mistra nebo učitele), třeba už jen proto, aby se šetřilo časem a invencí; ovšem také proto, že je třeba nějak počítat s tím, nač jsou zvyklí ti, kterým je sdělení určeno. Nesrozumitelnost ovšem může být někdy úmyslná, např. proto, aby ze zakryla sterilita, prázdnota „sdělení“; jindy může nicméně svědčit o mimořádnosti sdělení a tedy o jeho důležitosti a o nezbytnosti vynaložit velké úsilí, abychom porozuměli i něčemu na první pohled nebo poslech či přečtení atd. nesrozumitelné. Přílišná starost o srozumitelnost se snadno může změnit v pouhé vyhovování právě vládnoucího vkusu, módy a vůbec zvyklostí. Navazování je nezbytné, ale navazovat lze i odmítnutím a protestem. Rozhodující však je tvorba. A skutečná tvorba vždy obsahuje něco nového. Otázkou ovšem je, zda to „nové“ je skutečně „vytvořeno“ umělcem (nebo filosofem), nebo zda to je jen uskutečněním toho, čím tvůrce sám byl osloven. To se někdy zdá být nezbytné předpokládat, ale pak je zapotřebí přesně odlišovat „oslovení“ jiným tvůrcem nebo jeho výtvořem (tedy něčím předmětným, již jsoucím) od oslovení, které nepřichází ze světa již daného, vlastně minulého, nýbrž z budoucnosti, tedy od oslovení nepředmětného.

(Písek, 100418-4.)